

Expressieve stilte

Dove christenen uit hele wereld bijeen voor praise, studie en samenzijn

Dove theologen als ideaal

Voor christelijke doven zou het mooi zijn als iemand uit hun eigen kring theologie zou gaan studeren, denkt dovenpastor Adri Dingemans. Hij is als christelijk-gereformeerd predikant verbonden aan het Interkerkelijk Dovenpastoraat. Dat wordt gedragen door zijn eigen kerken en de Protestantse Kerk. Ook enkele plaatselijke Nederlands-gereformeerde kerken en Vrij-evangelische gemeenten doen mee. Samen hebben ze zicht op zo'n twaalfhonderd doven. Vrijgemaakt-gereformeerden hebben een eigen dovenpastor voor naar schatting hooguit honderd doven. De dovenpastors zijn allen horend en hebben gebarentaal geleerd. Dat hangt samen met de overtuiging dat de verkonding van Gods Woord vraagt om theologische scholing.

In evangelische kringen, met naar schatting twee- tot driehonderd doven, wordt daaraan minder waarde toegekend, aldus Dingemans. „Dat wijst op een cultuurverschil. Kerken denken vanuit de plaatselijke gemeente, die verantwoordelijk is voor het pastoraat aan doven. Doordat doven vanwege hun handicap niet kunnen meedoen, bieden dovenpastors als specialisten ondersteuning door Bijbelstudie, catechese, bezoeken en het voorgaan in diensten.

Onder evangelischen is het 'doof voor doof' en gebeurt de verkondiging door doven zelf. Een dove denkt vanuit de gebarentaal. Nederlands is een tweede taal. Een horende die spreekt in gebarentaal zorgt toch voor een botsing van die taalvelden en mist nuances." Het cultuurverschil blijkt verder in de manier van werken. „Kerkelijk denken leunt op afspraken en structuren, in kringen van de Deaf Christian Fellowship gaat het er veel ongedorderd aan toe." Op kleine schaal is er samenwerking tussen het dovenpastoraat en de evangelische organisatie. Zo worden er jongerendagen georganiseerd. Wel wordt dan afgesproken dat het er niet al te buitensporig aan toe gaat. „Soms komen dove jongeren uit kerkelijke kring helemaal ondersteboven terug van een evangelische bijeenkomst met doven uit Oost-Europa, waar ze in aanraking kwamen met tongentaal, vallen in de Geest en elkaar vasthouden."

Veel groter is het aantal kerkleden dat geleidelijk doof wordt. „Dan gaat het om duizenden mensen, vaak ouderen, die in een isolement terecht komen. Dat kunnen wij niet behappen als dovenpastoraat. Wij moedigen kerkenraden aan deze mensen op het spoor te komen en bijvoorbeeld met behulp van een laptop de communicatie te herstellen."

www.dovenpastoraat.nl

www.dcf-nl.nl

door Hugo de Bruijne

In Jordanië werkt in het geheim een dove zendingswerker uit Zeeland om dove moslims het evangelie te vertellen. Hij verbleef deze week in Zelhem, waar ruim tachtig dove geestelijke leiders uit de hele wereld bijeen waren. Afgezonderd uit een parallelle christelijke wereld die in stilte confereerden.

Het is 21.00 uur en tijd voor de zesde Bijbelstudie van vandaag. Ruslan Vasilev, de wat bleke conferentie-leider uit Sint Petersburg kondigt rustig gebarend Benito Manuel Arteaga uit Gran Canaria aan. Het is de opmaat voor een eneroverend tafereel. Eerst treedt een Noord-ler naar voren die met handen en vingers bidt. Arteaga houdt een open hand omhoog, alsof hij iets verwacht te ontvangen. Iedereen in de zaal kijkt, anders kun je niet meebidden. Achterin zit René van de Kerkhof, die vanaf zijn derde goeddeels doof werd, maar zich met wat horten en stoten redelijk verstaanbaar kan maken voor horenden. Hij praat hardop door de 'preek' van Arteaga heen om uit te leggen wat er gezegd wordt – niemand die er last van heeft. In de stilte valt op hoeveel onrustige geluiden er zijn in deze door tl-buizen verlichte bovenzaal. De houten vloer kraakt telkens als iemand eroverheen loopt. Schuivende stoelen maken kabaal en hier en daar stoten mensen klanken uit. Soms stampen ze op de vloer of klappen ze in hun handen.

Nu gaat iedereen staan, want de vrouw van Arteaga neemt de aanwezigen zwiingend mee in een temperamentvol lied. Ze beweegt stil van links naar rechts, buigt voorover, spelt haar gebaren, spreekt met haar ogen en schotelt haar publiek zo een nieuw lied voor. „David dans!", legt Van de Kerkhof uit. „Hij dans't gek – het gaat over liefhebben", vult hij aan. Dan maakt de vrouw een schoppende beweging naar de duivel (haar handen maken hoortjes op haar hoofd) en is het lied voorbij.

Dekmantel

Een beetje achteraf in de zaal staat een Nederlandse man, verzorgd geknipt en gekleed. Zijn naam mag niet in de krant, want hij doet in het diepste geheim zendingswerk in Jordanië, uitgezonden door een evangelische gemeente. Onder een dekmantel draagt hij daar het evangelie uit onder doven. Er zijn er die tot bekering komen, in hun hart, zonder dat het al te veel opvalt. Daarmee voorkomen ze een breuk met hun familie.

Vanuit de hele wereld (behalve Afrika en Zuid-Amerika) zijn charismatisch-evangelischen naar Nederland gevlogen. Hun week in Zelhem is vol gepland met Bijbelstudies, spreekbeurten, gebed en praise. Half acht opstaan, half twaalf naar bed, van zondagmiddag tot deze zaterdagochtend. Is dat niet intensief? „Ach", relativeert Van de Kerkhof, „na een preek gaan we weer zingen, dat ontspant".

Hij is bestuurslid van Deaf Christian Fellowship Nederland, een evangelische dovenorganisatie, en medeorganisator van deze European Pastors and Leaders Week 2010. In een dovengemeente in Zoetermeer, met veertig leden, is hij pastoraal werker. En hij heeft een baan als koerier. Op een van de eerste avonden deze week is het zijn beurt om te preken. Hij vraagt aandacht voor Mattheüs 3:7-10: de bijl (hij heeft er een meege-nomen en zwaait er mee) ligt al aan de wortel van de boom. Hij benadrukt het belang van vrucht dragen. Hij houdt een bijbel voor zijn ogen als een spiegel en doet alsof hij schrikt: ben ik goed bezig namens de Heer? Na afloop verbindt hij daaraan scherpe con-

sequenties: als je geen vrucht draagt, lauw bent, komt het niet goed met je. „Dan ga je naar de verkeerde plaats", weet hij.

Gisteren stapte het hele gezelschap in de bus voor een dagje Zaanse Schans, zich er nauwelijks van bewust dat ze zelf evenzeer een bezienwaardigheid waren. Ook woensdag was afwijkend. Al om tien uur 's morgens begon de eerste van vier workshops die 's avonds uitmondden in dramavoorstellingen.

Wie zich uit in gebarentaal is per definitie expressief. Ondanks de betrekkelijke stilte hangt er dan ook een levendige, opgetogen sfeer. Maar als horende in de steenkoude avond op weg van het ene naar het andere gebouw voel je je haast buitengesloten als twee deelnemers zwiingend voorbij gaan.

Zenuwachtig

„Hij zal wel zenuwachtig zijn", veronderstelt Van de Kerkhof als de Spaanse voorganger Arteaga eindelijk zijn verhaal mag doen. „Het is voor hem de eerste keer." Maar daar blijkt niets van. Bijna cabaretesk vertelt hij van zijn bekering. De zaal reageert instemmend met de armen in de lucht en wapperende vingers. Arteaga heeft wel iets weg van de onhandige Spaanse kelner in de tv-serie *Fawlty Towers*. Hij vertelt over de herders in het veld die naar Jezus gingen kijken in de stal, refereert aan de leiders die hier zijn met achterlating van hun schapen en roept ze op om op Jezus te blijven zien. Dan komt een aap uit de mouw. Deze Arteaga begon jaren geleden een eigen gemeente, maakte fouten door mensen weg te sturen en zag de afgelopen jaren zijn kerk slinken. Hij heeft spijt betuigd, maar gaat samen met zijn vrouw nog steeds gebukt onder de gevolgen. Dan komt de zaal in beweging. Een kwart van de mensen vormt op het podium een kring om het echtpaar en drukt de twee fijn in omhelzingen en vurig gebed. In de zaal herhaalt een vrouw tien minuten lang monotoon dezelfde geluiden. Als de meesten weer zijn gaan zitten, bemoedigt een Amerikaanse het Spaanse stel door een boom uit te beelden die weer tot bloei komt. Daarna volgt een Nederlandse, die het beeld aanvult met de aankondiging dat de boom weer vrucht zal dragen. „Een profetie", concludeert Van de Kerkhof. „Dat gebeurt niet zo vaak." Er volgt een speciaal gebed voor de vrouw van Arteaga, die haar man niet voor de voeten moet lopen.

Het is tijd voor praise, waarmee elke dag wordt afgesloten. In de horende wereld is praise zonder muziek en bekende nummers ondenkbaar. Hoe werkt dat bij doven? Het liefst zouden ze muziek erbij hebben, vanwege de trillingen die je dan voelt. Maar in de ruimte beneden zit ook een groep en die willen ze niet storen. „Wat horenden met hun oren doen, doen wij met onze ogen", aldus Van de Kerkhof. Het gaat hier improviserend. Telkens komt een ander naar voren. Een vrouw uit Estland gebaart: God, Jezus, liefde in het hart. „Hij leeft in mijn hart." De zaal zingt mee. Van de Kerkhof heeft het eerder al gezegd, het is hier net een gewone evangelische samenkomst. Tongentaal kennen ze ook. Hoe dat werkt? „Heel snel bewegen met de vingers", zegt Van de Kerkhof. „Maar ik kan het niet en ik kan het niet volgen."

Tolken en implantaten

Er zijn twee belangrijke ontwikkelingen voor doven in Nederland. De eerste is een sterke toename van het aantal afgestudeerde doventolken, nadat tien jaar geleden een speciale opleiding aan de Hogeschool Utrecht begon. Doven in Nederland hebben recht op dertig tolkuren per jaar. Christelijke doven kunnen die inzetten voor het tolken tijdens kerkdiensten. Hoe meer doven daarin samenwerken, hoe vaker er tijdens een kerkdienst getolkt kan worden. In de praktijk lokt de aanwezigheid van een doventolk in de gemeente ook doven uit andere plaatsen. Er zijn kerken voor horenden waar bijna wekelijks een doventolk aanwezig is, maar dat is uitzonderlijk. Daarnaast organiseert het Interkerkelijk Dovenpastoraat dovensdiensten.

Op medisch vlak zorgt het cochleair implantaat voor een ingrijpende verandering. Simpel gezegd gaat het om het operatief plaatsen van een ontvanger buiten en binnen het oor, die elektronisch met de gehoorzenuw is verbonden. Zo krijgen doven toch geluid binnen. Vraag is dan vaak wel hoe je die geluiden moet interpreteren. De meesten zijn er blij mee, maar er zijn ook verhalen bekend van doven die verschrikkelijk moe worden van al die impulsen. In feite worden ze van doof slechthorend en slechthorenden vallen vaak tussen wal en schip omdat ze in beide werelden niet voluit kunnen meedoen.

Grote foto: gebed voor het Spaanse echtpaar. Kleine foto's: meezingen met degene die de praise leidt en onderlinge gesprekken.

FOTO'S NEDERLANDS DAGBLAD